

CULTURAL TRANSNATIONAL FILM PERSPECTIVES

13.06.2025—18.06.2025

2024-1-TR01-KA153-YOU-000213523

Table of Contents

03	PROJE Kordinatörü Sunuş
04	TÜRK-ALMAN SİNEMASINDA Dağıtım Sorunları ve Çözüm Modeli Önerileri
07	TÜRKİYE VE ALMANYA ARASINDA Sürdürülebilir Sinema Ortak Yapım Modeli: Politikaların Eksikliği ve Bir Çözüm Önerisi
10	TÜRK-ALMAN SINEMA EĞİTİMİNDE İŞ BİRLİĞİ EKSİKLİĞİ: Ortak Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Yoluyla Yeni Bir Vizyon
12	TÜRK-ALMAN SİNEMASINDA GENÇ VE AKADEMİK İSTİHDAM KRİZİ: TAFA-İP Politika Metni

”

Koordinatörden;

Türk-Alman sineması, iki ülkenin tarihsel, kültürel ve toplumsal bağlarını derinlemesine yansıtan özgün bir sanat alanıdır. Göç olgusu, kimlik, aidiyet, temsil ve kültürel uyum gibi temalar etrafında şekillenen bu sinema, yalnızca estetik bir ifade biçimi değil; aynı zamanda iki toplum arasında sürdürülen kültürel diyalogun da en güçlü araçlarından biridir.

Elinizdeki bu politika metni, Türk-Alman sinemasının geçmiş birikiminden hareketle günümüzün yapısal sorunlarını belirlemeyi, bu sorunlara yönelik uygulanabilir politika önerileri sunmayı ve geleceğe dair ortak bir vizyon çizmeyi amaçlamaktadır. On başlık altında toplanan politika konuları; üretim, temsil, istihdam, fon erişimi, eğitim, kadın emeği ve dijitalleşme gibi alanlarda bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır.

Bu çalışma, sinemanın yalnızca bir sanat dalı değil; kültürler arası anlayış, toplumsal katılım ve ekonomik işbirliği için stratejik bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Türk ve Alman sinemacılar, akademisyenler ve kültür politikası yapımcılarının ortak çabasıyla geliştirilebilecek kalıcı modeller, iki ülke arasında kültürel diplomasının güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

Politika metninde ele alınan başlıklar, sinemanın üretim sürecinden seyirciye ulaşan yolculuğuna kadar tüm aşamalarda var olan aksaklıkları ve fırsat alanlarını kapsamlı biçimde tartışmaktadır. Kültürel temsil ve kimlik politikalarından ortak yapım fonlarına; dijital görünürlükten kadın yönetmenlerin temsiline kadar her madde, güncel veriler ve sektörel ihtiyaçlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Bu belgede önerilen politika adımlarının hayata geçirilmesi, Türk-Alman sinemasının hem sanatsal hem ekonomik sürdürülebilirliğini güvence altına alacaktır. Nihai hedef, iki ülke arasında daha eşitlikçi, kapsayıcı ve üretken bir sinema alanı kurmaktır.

Bu çalışmada emeği geçen tüm araştırmacılara, sinemacılara ve kültür politikası uzmanlarına teşekkür eder; Türk-Alman sinemasının geleceğine dair ortak bir vizyonun bu metin aracılığıyla güçlenmesini dilerim.

Dr. Büşra AYAZ

TÜRK-ALMAN SİNEMASINDA DAĞITIM SORUNLARI VE ÇÖZÜM MODELİ ÖNERİLERİ

Türkiye’de Film Üreten Bir Yönetmenin Bakış Açısıyla Akademik Rapor

Yönetmen/Proje Yasal Temsilcisi Taha Feyizli
Yapımcı Ezgi Ünlü

1. Giriş

Türk-Alman sinema ilişkileri, 1960’lardan itibaren Almanya’ya işçi göçüyle başlayan tarihsel bir sürece dayanmakta, günümüzde ise ulus ötesi film üretiminin önemli örneklerini içinde barındırmaktadır. Buna rağmen Türk-Alman ortak yapımları ve göç, kimlik, kültürlerarası deneyim temalı filmler hem Türkiye’de hem de Almanya’da dağıtım alanında sistematik güçlüklerle karşı karşıyadır.

Güncel duruma baktığımızda, Almanya-Türkiye arasında oldukça sağlam ve etkili sinema iş birliği mekanizmaları olmasına rağmen; bu modeller, yapımın erken aşamasında büyük katkılar sağlamakta fakat dağıtım, pazarlama ve izleyici erişimi açısından kısıtlama sorunlarıyla karşılaşmaktadır.

Dağıtımcıların ticari risk algıları, altyazı ve dublaj maliyetleri, tanıtım eksikliği, devlet desteklerinin asimetrisi, diaspora topluluklarının sinema ağlarına yeterince dahil edilmemesi ve iki ülke arasındaki kurumsal koordinasyon eksikliği, bu yapımların geniş kitlelere ulaşmasını engellemektedir. Mevcut fonların genişletilmesi, dijital dağıtım stratejilerinin geliştirilmesi ve izleyici tabanı büyütme yönünde atılacak adımlar, Türk-Alman kültürel film projelerinin hem sanatsal hem ticari başarılarını artırabilir.

Bu rapor, Türkiye’de belgesel ve film üreten bir yönetmenin perspektifinden hareketle, Türk-Alman filmlerinin iki ülkede de daha görünür, ulaşılabilir ve sürdürülebilir hale gelmesi için uygulanabilir modeller ve kültürel-politik mekanizmalar önermektedir. Raporda ayrıca Türk-Alman sinemasına dair akademik değerlendirmeler, örnek filmler ve kaynakça bölümleri yer almaktadır.

2. Kuramsal Çerçeve ve Literatür Taraması

2.1 Ulus ötesi (Transnational) Sinema Yaklaşımı

Gözde Naiboğlu’nun Türk-Alman sineması üzerine çalışmalarında vurguladığı gibi, bu sinema yalnızca göçmenlerin yaşantısına dair temsiller üretmekle sınırlı değil; farklı ulusal kimlikleri, kültürel etkileşimleri ve sinemasal üretim modellerini bir araya getiren transnational cinema yapısı olarak düşünülmelidir. Bu yaklaşım, filmlerin iki ülke arasında dolaşımını yalnızca ticari bir faaliyet değil, kültürel diplomasinin parçası olarak ele almayı gerektirir.

2.2 Diaspora Sineması ve Temsil Sorunları

Tuğba Koçak, Almanya’da Türk diasporasını konu alan filmlerin kültürel temsili, kuşak farkları ve kimlik inşası açısından önemli bir sosyolojik alan oluşturduğunu belirtmektedir. Diasporik sinemanın temel özelliği, birden fazla kültürel katmana hitap etmesidir. Bu nedenle, dağıtım modelleri de tek bir pazara değil, çok katmanlı bir izleyici yapısına göre kurulmalıdır.

2.3 Tarihsel Bağlam ve Göç Olgusu

Selen Koçak’ın Türkiye’den Almanya’ya göçün sinemadaki temsiline ilişkin çalışması, 1980’lerden itibaren göçmen temalı filmlerin kültürel hafızanın bir parçası haline geldiğini vurgulamaktadır. Bu tarihsel mirasın bilinirliğini artırmak, yeni dağıtım modellerinin de güçlü bir temele dayanmasını sağlamaktadır.

Bu literatürün ortak sonucu şudur: Türk-Alman sineması hem tarihsel hem sosyolojik hem de estetik açıdan iki ülke arasında sürdürülebilir bir iş birliği gerektirir. Ancak var olan dağıtım mekanizmaları bu yapıyı desteklemekten uzaktır.

3. Türk-Alman Filmlerinde Dağıtım Sorunlarının Analizi

3.1 Pazar Dinamikleri ve Ticari Risk Algısı

Almanya’da büyük dağıtımcılar, Almanca konuşan geniş kitlelere hitap edecek filmleri tercih etmekte; Türkçe filmler ise çoğu zaman “Arthouse” veya “Diaspora filmi” kategorisine sıkışmaktadır. Türkiye’de ise Almanca filmlerin dağıtımı sınırlı salon erişimine sahiptir. Almanya’da Türk filmleri belirli izleyici segmentlerine hitap etmekte, bu sınırlı hedef kitlesi, dağıtımcı için yüksek risk anlamına gelmektedir.

3.2 Dil, Altyazı ve Dublaj Yükleri

Almanya'da Türk filmlerinin Almanca altyazı/dublaj gereksinimleri; Türkiye'de ise Almanca filmler için Türkçe altyazı zorunluluğu maliyet yaratmakta, bağımsız yapımcıların bu mali yükü karşılaması zorlaşmaktadır.

3.3 Tanıtım, Pazarlama ve Gösterim Platformu Eksikliği

Filmler iki ülkede eş zamanlı tanıtılmamakta; festival, basın ve sosyal medya kampanyaları çoğunlukla ayrı yürütülmekte; bu da izleyici farkındalığını düşürmektedir. Ayrıca sinema salonlarında gösterim için yer bulmak zor olabilmektedir, özellikle yerli kültürel filmler için bu sorun daha belirgindir.

3.4 Diasporanın Dağıtım Süreçlerine Dahil Edilmemesi

Almanya'daki üç milyonu aşkın Türk kökenli nüfus, potansiyel olarak büyük bir pazar sunmasına rağmen kurumsal olarak hedeflenmemektedir. Yerel kültür merkezleri, sinema kulüpleri, gençlik dernekleri ve Türk girişimcilerle iş birliği konusunda eksiklikler bulunmaktadır.

3.5. Yapım ve Ortak Finansman Sorunları

Ortak yapımlar için fonlama kısıtları olabilmektedir. Her iki tarafta da mali risk, yapımcıların çekim, dağıtım ve tanıtım masraflarını dengelemesini zorlaştırabilmektedir.

4. Örnek Filmler ve Dağıtım Bağlamında Değerlendirme

4.1 40 Metrekare Almanya (1986) – Tefik Başer

Göç sinemasının öncü yapıtı olan film, Almanya'daki göçmen kadın deneyimini minimal bir anlatıyla sunmaktadır. Arthouse izleyicinin ilgisini çekebilecek bu film, tarihsel retrospektif programlarla yeniden dağıtıma sokulabilir.

4.2 Auf der anderen Seite (2007) – Fatih Akın

Almanya ve Türkiye arasında geçen çok katmanlı hikâyesiyle ulus ötesi sinemanın simgelerinden biridir. Festival ağlarında özel gösterimler ve iki dilli tartışmalar için uygun bir film örneğidir.

4.3 Die Fremde (2010) – Feo Aladağ

Göçmen kadın temsili ve kültürel çatışmaları ele alan film, akademik çevrelerle ortak gösterimler için güçlü bir örnektir.

4.4 Almanya: Willkommen in Deutschland (2011) – Yasemin Şamdereli

Geniş izleyiciye hitap eden komedi-dram türü sayesinde, diaspora odaklı kampanyalar için ideal bir filmidir.

5. Çözüm Önerileri

5.1 Ortak Dijital Platform: Türk-Alman Film Hub

- Türkçe ve Almanca arayüzlü VOD platformu
- Ortak yapımlar, diaspora filmleri ve klasik arşivler
- Gelir paylaşım modeline dayalı telif havuzu
- Yapay zekâ destekli otomatik altyazı/dublaj sistemi

Bu platform, fiziksel dağıtım sınırlılıklarını ortadan kaldırarak iki ülke arasında kalıcı bir içerik köprüsü oluşturur.

5.2 İki Dilli Festival Ağı: "Türk-Alman Sinema Rotası"

- İstanbul, Berlin, Ankara, Köln ve Hamburg merkezli döner festival ağı
- Hem Türkçe hem Almanca altyazılı gösterimler
- Ortak yapım platformu ve proje geliştirme atölyeleri
- Diaspora topluluklarını dahil eden salon dışı gösterimler

Bu festival, dağıtımçıların dikkatini çekmek için ilk temas noktası olarak işlev görebilir.

5.3 Ortak Dağıtım Ofisi: Türk-Alman Film Köprüsü

- Filmlerin iki ülkede koordineli dağıtımını üstlenir
- Eş zamanlı tanıtım kampanyaları yürütür
- Üniversiteler, belediyeler ve kültür merkezleriyle ağ kurar
- Film programlarını diaspora kültür kurumlarıyla entegre eder

Bu ofis, iki ülke arasında sürekliliği olan profesyonel bir film dolaşımı sağlar.

5.4 Çapraz Fonlama Programı

- Türkiye ve Almanya'nın kültürel fonlarının uyumlaştırılması
- Başvuruların tek takvime bağlanması
- Desteklerin %20'sinin dağıtıma ayrılması
- AB Creative Europe programlarının entegrasyonu

Bu model,bağımsız yönetmenlerin projelerini iki ülkede de dolaşıma sokmasını kolaylaştırır.

5.5 Diaspora Odaklı Dağıtım Stratejileri

- Türkçe-Almanca altyazılı ortak gösterimler
- Diaspora medya organları ile kampanyalar
- Genç kuşaklara yönelik sosyal medya stratejisi
- Türk girişimciler için salon işletmeciliği teşvikleri

Diaspora, yeni dağıtım modelleri için güçlü bir ekonomik ve kültürel ortak olarak değerlendirilmelidir.

6. Sonuç

Türk-Alman sineması, hem tarihsel köklere sahip hem de çağdaş kültürel diyalog için önemli bir alandır. Bunun yanı sıra kültürlerarası köprü kurmak için büyük bir potansiyele sahiptir, ancak bu potansiyeli açığa çıkarmak için doğru stratejilerle, çok katmanlı yaklaşımları izlemek gerekmektedir. Mevcut dağıtım sistemleri, bu sinemanın ulus ötesi karakterine uygun değildir. Ortaya konulan öneriler; ortak dijital platform, festival ağı, dağıtım ofisi, karşılıklı fonlama sistemi ve diaspora odaklı stratejiler iki ülke arasında sürdürülebilir bir sinema ekosistemi oluşturmak için somut bir yol haritası sunmaktadır.

Bir yönetmen perspektifiyle hazırlanan bu raporda yer verilen akademik literatür, örnek filmler ve kültürel değerlendirmeler doğrultusunda, Türk-Alman sinemasının sadece daha fazla görünür değil, aynı zamanda kurumsal olarak da daha güçlü bir yapıya kavuşması mümkündür.

Kaynakça

Akademik Kaynaklar

- Koçak, T. (2023). Diasporic Cinema: The Representation of Immigrants in Post-2000 German Films. Turkish Journal of Diaspora Studies.
- Naiboğlu, G. & Torun, A. (2021). Göçün 60. Yılında Türk-Alman Sineması Üzerine Söyleşi. Göç Dergisi / Migration Journal.
- Koçak, S. (2018). Türkiye'den Almanya'ya İşçi Göçünün Türk Sinemasına Yansıması. Dergipark Yayınları.
- Naficy, H. (2001). An Accented Cinema: Exilic and Diasporic Filmmaking. Princeton University Press.

Filmler

- 40 Metrekare Almanya (1986), Yönetmen: Tevfik Başer.
- Auf der anderen Seite (2007), Yönetmen: Fatih Akın.
- Die Fremde (2010), Yönetmen: Feo Aladağ.
- Almanya: Willkommen in Deutschland (2011), Yönetmen: Yasemin Şamdereli.
- Aus dem Nichts (2017), Yönetmen: Fatih Akın.

Türkiye ve Almanya Arasında Sürdürülebilir Sinema Ortak Yapım Modeli: Politikaların Eksikliği ve Bir Çözüm Önerisi

HÜSEYİN SITKI – DERNEK BAŞKANI

Giriş

Türkiye ve Almanya, tarihsel ve sosyokültürel ilişkileri derin iki ülke olarak, sinema alanında iş birliği için doğal avantaja sahiptir. Özellikle Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli milyonlarca insan, iki ülke arasında kültürel bir köprü işlevi görmek ve ortak hikâyeler üretmek için güçlü bir zemin oluşturmaktadır. Bu durum, sinema sektörlerinde hem ticari hem de kültürel açıdan karşılıklı fayda yaratabilecek bir ortak yapım potansiyeli doğurmaktadır. Ancak mevcut tablo incelendiğinde, Türkiye-Almanya sinema ortak yapımlarının beklenen düzeyde gelişmediği görülmektedir. Bu yetersizliğin temel nedeni, iki ülke arasında kurumsal, bütüncül ve sürdürülebilir ortak yapım politikalarının eksikliğidir.

Mevcut fonlar, ulusal destek mekanizmaları ve bölgesel kültürel etkinlikler üzerinden zaman zaman iş birlikleri ortaya çıksa da, bu girişimler dağınık, süreklilikten yoksun ve sistematik bir stratejiye bağlı değildir. Dolayısıyla, iki ülkenin sinema profesyonellerini ortak projelerde buluşturacak, mali ve idari süreçleri kolaylaştıracak, dağıtım ve pazarlama süreçlerinde de sürdürülebilirliği destekleyecek kapsamlı bir modele ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma, bu ihtiyaca yanıt vermek üzere, mevcut engelleri tespit eden, uluslararası iyi örneklerle ilişkilendiren ve uygulanabilir bir Türk-Alman sürdürülebilir ortak yapım modeli öneren analitik bir çerçeve sunmaktadır.

1. Mevcut Durumun Analizi ve Yapısal Engeller

1.1 Uluslararası Fonlar: Eurimages’ın Sınırlılıkları

Her iki ülke de Avrupa Konseyi’nin Eurimages fonuna üyedir. Bu fon ortak yapımları destekleyen en önemli Avrupa mekanizmalarından biridir. Ancak Eurimages oldukça rekabetçidir, başvuru şartları karmaşıktır ve bütçesi sınırlıdır (Avrupa Konseyi, 2022). Bu nedenle, Türk-Alman ortak yapımlarını kendi dinamikleriyle ele alan özel bir fonun yokluğu hissedilmektedir.

1.2 Ulusal Fonlar Arasındaki Uyum Eksikliği

Türkiye’nin Sinema Genel Müdürlüğü ve Almanya’nın DFFF ve Medienboard gibi eyalet fonları güçlü yapılardır; ancak bu fonlar ulusal üretimi öncelediğinden karşılıklı iş birliği için uyumlu hareket etmemektedir. Ortak projelerin hangi ülkede hangi fonun öncelikli olacağı, desteklerin nasıl birbirini tamamlayacağı ve başvuru takvimlerinin nasıl örtüşeceği gibi konular belirsizdir. Bu uyumsuzluk, ortak yapımcılar için mali planlama zorlukları doğurmaktadır.

1.3 Yasal ve İdari Engeller

TÜRSAK Vakfı’nın “Uluslararası Ortak Yapım Stratejileri” raporu (2019), Türkiye’de uluslararası ortak yapımlara yönelik vergi indirimi ve yatırım teşviklerinin yetersiz olduğunu vurgular. Buna ek olarak:

- Çekim izinlerinin alınmasında bürokratik işlemler,
- Ekipman gümrükleme süreçlerinin karmaşıklığı,
- Sanatçı ve teknik ekip vizesi gibi prosedürlerin uzun sürmesi, yapım süreçlerini zorlaştırmakta ve maliyetleri artırmaktadır.

1.4 Dağıtım ve Pazarlama Sorunları

Bir filmin tamamlanması, başarı için tek başına yeterli değildir. Ortak yapımlar tamamlandıktan sonra filmin iki ülkede de sinema salonlarına, televizyon kanallarına veya dijital platformlara ulaşması ayrı bir mücadeleyi gerektirmektedir. Dağıtım alanındaki bu yapısal kopukluk, ortak yapımların izleyiciye erişimini sınırlamaktadır.

2. Almanya'daki Türk Film Festivallerinin Rolü: Potansiyel ve Sınırlar

Frankfurt Türk Film Festivali ve Türkiye Almanya Film festivali gibi festivaller, Türk sinemasının Almanya'daki en önemli temsil platformlarıdır. Bu festivaller üç ana işlev yerine getirir:

1. Türk filmlerinin Almanya'da görünürlüğünü artırmak,
2. Alman izleyici ile Türkiye kökenli izleyiciyi ortak bir kültürel deneyimde buluşturmak,
3. Sektör profesyonelleri için ağ kurma fırsatları yaratmak.

Bununla birlikte, bu festivaller hâlen daha çok tamamlanmış filmlerin gösterimine odaklanmaktadır. Yani film geliştirme, yapım veya ortak yapım süreçlerinde aktif bir rol üstlenmemektedirler.

Bu nedenle festivallerin, Avrupa'daki diğer örneklerde olduğu gibi, ortak yapım sürecinin bir parçası hâline getirilmesi önerilmektedir. Örneğin:

- Ortak Yapım Pazarı (Co-production Market)
- Proje Geliştirme Atölyesi
- Türk-Alman Yapımcı Buluşmaları

gibi yapılar, gelecekte ortak üretilecek projelerin ilk adımlarının festivallerde atılmasını sağlayabilir. Böylece festivaller, yalnızca bir gösterim platformu değil, ortak yapım ekosisteminin filizlenme alanı hâline gelebilir.

3. Sürdürülebilir Türk-Alman Ortak Yapım Modeli: Bir Çerçeve Önerisi

Bu bölümde, iki ülke arasında kalıcı ve işlevsel bir iş birliği modeli için dört temel bileşen önerilmektedir.

3.1 İki Taraflı "Türk-Alman Film ve Medya Fonu"

Bu fon, önerilen modelin merkezinde yer alır.

Fonun temel özellikleri:

- Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı, Almanya Federal Kültür ve Medya Komisyonu ve eyalet fonlarının eşit katılımı,
- Senaryo geliştirme, yapım ve dağıtım için ayrı kategoriler,
- Sanatsal kalite, kültürlerarası diyalog ve ticari potansiyeli esas alan seçim kriterleri,
- UNESCO'nun (2005) kültürel çeşitlilik sözleşmesiyle uyumlu bir yapı.

Bu fon, yalnızca finansman aracı değil, aynı zamanda iki ülke arasında politik bir iş birliği mekanizması olacaktır.

3.2 Vergi Teşvikleri ve Finansal Modeller

Türkiye'de özel olarak Türk-Alman ortak yapımlarını teşvik eden bir vergi indirimi modeli geliştirilebilir. İngiltere'deki "Film Tax Relief" modeli (BFI, 2022) örnek alınabilir.

Almanya tarafında ise yapımcıların:

- Hangi eyalet fonlarına başvuracağı,
- Ne kadar yerel harcama yapması gerektiği,
- Fonların birbirini nasıl tamamlayabileceği, konularında rehberlik alabileceği ortak bir finans danışma mekanizması oluşturulmalıdır.

3.3 “Ortak Yapım Ofisi”: İdari Kolaylaştırma

Bu ofis, iki ülke arasında tek durak noktası olarak görev yapmalıdır. Görevleri:

- Fon başvuru süreçleri için danışmanlık,
- Çekim izinlerinin hızlandırılması,
- Sanatçı ve teknik ekip vizelerinin kolaylaştırılması,
- Ekipman gümrükleme işlemlerinin sadeleştirilmesi,
- Hukuki süreçler için şablon sözleşmeler hazırlama.

Uzun vadede bu yapı, iki ülke arasında bir “Sinema İş Birliği Anlaşması” ile resmileştirilebilir.

3.4 Dağıtım, Pazarlama ve Sektörel Ağların Desteklenmesi

European Audiovisual Observatory’nin (2021) çalışmalarında vurgulandığı üzere, sınır ötesi dağıtım ağlarının güçlendirilmesi sürdürülebilir ortak yapımlar için zorunludur.

Bu kapsamda:

- Türk–Alman filmlerinin her iki ülkede dağıtım maliyetlerinin bir kısmının fon tarafından üstlenilmesi,
- Frankfurt Türk Film Festivali ve Berlin Türk Film Günleri ile ortak galalar düzenlenmesi,
- Berlinale gibi büyük uluslararası platformlarda ortak yapımların görünürlüğünün artırılması,
- İki ülke dijital platformları arasında içerik iş birlikleri, yeni filmlerin hem Türkiye’de hem Almanya’da izleyiciye ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

Sonuç:

Türkiye ve Almanya arasında güçlü bir kültürel ve toplumsal bağ olmasına rağmen, sinema ortak yapımları hâlâ büyük ölçüde bireysel girişimlere ve sınırlı fon olanaklarına bağlıdır. Mevcut destekler dağınık ve süresizdir; bu durum ortak yapımcıları mali, hukuki ve idari risklerle karşı karşıya bırakmaktadır.

Bu çalışmada önerilen bütünleşik model —iki taraflı bir fon, vergi teşvikleri, idari kolaylaştırma ve dağıtım/pazarlama desteğini içeren yapı— iki ülke arasında uzun vadeli, istikrarlı ve yaratıcı iş birlikleri için somut bir yol haritası sunmaktadır.

Özellikle Almanya’daki Türk film festivallerinin bu modele entegre edilmesi, festivallerin yalnızca film gösterim alanı olmaktan çıkarak geleceğin ortak yapımlarının doğduğu profesyonel platformlar haline gelmesine katkı sağlayacaktır.

Bu modelin hayata geçirilmesi, iki ülkenin siyasi iradesi ile sektör paydaşlarının ortak çabası sayesinde mümkündür. Bu adımlar atıldığında, Türk ve Alman sinemacıları kültürel çeşitliliği güçlendiren, küresel izleyiciye ulaşabilen ve iki toplum arasında bağ kuran ortak hikâyeleri çok daha geniş bir zeminde birlikte anlatabileceklerdir.

Kaynakça

- Avrupa Konseyi. (2022). Eurimages – Co-production Support.
- British Film Institute (BFI). (2022). UK Film Tax Relief.
- European Audiovisual Observatory. (2021). Mapping of Best Practices in Cross-Border Distribution.
- TÜRSAK Vakfı. (2019). Türk Sineması için Uluslararası Ortak Yapım Stratejileri Raporu. İstanbul: TÜRSAK.
- UNESCO. (2005). Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi.

Hüseyin Sıtkı

Frankfurt, 30.11.2025

Türk-Alman Sinema Eğitiminde İş Birliği Eksikliği: Ortak Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Yoluyla Yeni Bir Vizyon

Oyuncu Melda Bekcan

Özet

Bu rapor, Türk ve Alman sinema okulları ile akademiler arasındaki mevcut iş birliğinin sınırlı kalmasını sorun olarak ele almakta ve bu alandaki boşluğu doldurmak için kapsamlı politika önerileri sunmaktadır. Dil engelleri, farklı müfredat yapıları, finansman eksikliği, bürokratik zorluklar ve karşılıklı tanıma sorunları, iki ülke arasındaki öğrenci-öğretim üyesi değişimlerini, ortak projeleri ve bilgi paylaşımını ciddi biçimde kısıtlamaktadır. Raporda; "Türk-Alman Film Akademisi" gibi kalıcı bir ortak kurumun kurulması, karşılıklı kredi transferi sağlayan değişim ve burs programlarının geliştirilmesi, ortak yaz okulları ve atölye çalışmaları, dijital ortak ders platformları, ortak kısa/uzun metraj film projeleri gibi somut araçlar önerilmektedir. Ayrıca kültür bakanlıkları, Eurimages, Goethe-Institut, Yunus Emre Enstitüsü, DAAD ve üniversite konsorsiyumları öncülüğünde sürdürülebilir bir finansman ve izleme çerçevesi sunulmaktadır. Önerilen politika seti, genç sinemacıların iki kültür arasında köprü kurmasını, Türk-Alman ortak yapımlarının sayısını ve kalitesini artırmasını ve uzun vadede iki ülkenin sinema endüstrisinin küresel rekabet gücünü yükseltmeyi hedeflemektedir.

Giriş

Sinema, ulusal sınırları aşan evrensel bir dil olsa da, sinema eğitimi hâlâ büyük ölçüde ulusal çerçevelerde yürütülmektedir. Türk ve Alman sinema okulları, köklü geçmişlerine ve nitelikli öğretim kadrolarına rağmen birbirleriyle sistematik ve kurumsal bir iş birliği içinde değildir. Oysa Almanya'da yaşayan 3 milyondan fazla Türkiye kökenli insan, iki ülke arasında doğal bir kültürel köprü konumundadır. Bu köprü'nün sinema eğitimi alanında da etkin biçimde kullanılması, hem yeni nesil sinemacıların çok kültürlü hikâye anlatım yetkinliğini artıracak hem de gelecekteki Türk-Alman ortak yapımlarının temellerini sağlamlaştıracaktır.

Günümüzde genç sinemacılar, küresel platformlarda rekabet edebilmek için farklı anlatım teknikleri, prodüksiyon kültürleri ve finansman modellerini erken yaşta tanımak zorundadır. Türk-Alman sinema eğitimi iş birliği, tam da bu ihtiyacı karşılayabilecek stratejik bir alan olarak öne çıkmaktadır. Ancak mevcut durumda değişim programları sınırlı, ortak diploma programları yok denecek kadar az, ortak proje ve atölye çalışmaları ise tesadüfi ve geçicidir. Bu rapor, söz konusu eksikliği gidererek iki ülke sinema eğitimini birbirine entegre edecek, sürdürülebilir ve sonuç odaklı bir iş birliği çerçevesi önermektedir.

1. Sorun Analizi

1.1 Mevcut Durum

Türk ve Alman sinema okulları arasında Erasmus+ kapsamında bireysel öğrenci değişimleri olsa da, sinema özelinde tasarlanmış kurumsal iş birliği neredeyse yoktur. Ortak müfredat, ortak diploma veya çift diploma programları bulunmamaktadır. Öğretim üyelerinin karşılıklı misafirliği nadirdir; ortak tez danışmanlığı, ortak kısa film projeleri veya ortak masterclass serileri sistematik olarak yürütülmemektedir.

1.2 Temel Sorunlar

Dil ve Müfredat Uyumsuzluğu: Almanca ağırlıklı Alman okulları ile Türkçe ağırlıklı Türk okulları arasında dil bariyeri bulunmaktadır. Kredi transferi ve ders denklik işlemleri karmaşıktır.

Finansman Eksikliği: Burs miktarı yetersiz, yaşam masrafları yüksek, prodüksiyon destekleri sınırlıdır.

Bürokratik Engeller: Vize süreçleri, diploma denkliği, sigorta ve çalışma izni gibi konular genç sinemacıların hareketliliğini zorlaştırmaktadır.

Kurumsal İrade ve Koordinasyon Eksikliği: Üniversiteler arasında uzun vadeli stratejik ortaklık anlaşmaları bulunmamakta, mevcut girişimler genellikle bireysel öğretim üyelerinin kişisel çabalarına dayanmaktadır.

Sektörel Bağlantı Zayıflığı: Eğitim sürecinde sektör profesyonelleriyle ortak çalışma kültürü yeterince gelişmemiştir; stüdyo, post-prodüksiyon ve dağıtım ağlarına erişim sınırlıdır.

2. Politika Önerileri

2.1 Türk-Alman Film Akademisi'nin Kurulması

İstanbul ve Berlin (veya Köln/Münih) arasında ortak bir "Türk-Alman Film Akademisi" kurulmalıdır. Akademi; iki ülkenin seçkin sinema okullarının (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Köln Medya Sanatları Akademisi, Potsdam-Babelsberg Film Üniversitesi, München Film Okulu vb.) konsorsiyum şeklinde yöneteceği, yarı zamanlı ortak yüksek lisans ve doktora programları sunan bağımsız bir kurum olacaktır. Akademi, hem yüz yüze hem hibrit modellerle çalışacak, her yıl 30-40 öğrenciyi kabul edecektir.

2.2 Karşılıklı Burs ve Değişim Programları

Her iki ülkeden yılda en az 50 öğrenciye tam burslu 1 dönem/1 yıl değişim imkânı sağlanmalıdır.

Burslar; öğrenim harçları, konaklama, sağlık sigortası ve aylık cep harçlığını kapsamalıdır.

DAAD, Yunus Emre Enstitüsü, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Eurimages ortak fonu oluşturulmalıdır.

2.3 Ortak Yaz Okulları ve Yoğun Atölyeler

Her yıl yaz döneminde 3-6 haftalık "Türk-Alman Sinema Yaz Akademisi" düzenlenmelidir. Senaryo, yönetmenlik, görüntü yönetmenliği, kurgu, ses tasarımı ve yapımcılık dallarında yoğun atölyeler yapılmalı; her atölye sonunda ortak kısa film üretilmelidir.

2.4 Dijital Ortak Ders Platformu

Zoom ve özel geliştirilecek bir LMS (Learning Management System) üzerinden ortak seçmeli dersler açılmalıdır. "Göç Sineması", "Çok Kültürlü Anlatı Teknikleri", "Avrupa Ortak Yapım Hukuku" gibi dersler hem Türkçe hem Almanca simultane çeviri ile verilmeli, kredileri iki ülkede de tanınmalıdır.

2.5 Ortak Tez ve Mezuniyet Projeleri

Yüksek lisans ve doktora öğrencileri, biri Türk biri Alman olmak üzere iki danışmanla ortak tez/film projesi yürütmelidir. Mezuniyet filmleri Türk-Alman ortak yapımı olarak fonlanmalı ve Berlinale Talent Campus, İstanbul Film Festivali gibi platformlarda özel bölümlerde gösterilmelidir.

2.6 Sektör-Enstitü İş Birliği Mekanizmaları

Almanya'daki ARRI, Studio Babelsberg, Türkiye'deki TRT ortak yapım birimi, Plato Film, Limon Yapım gibi şirketlerle staj ve ortak prodüksiyon anlaşmaları yapılmalıdır. Öğrenciler eğitimleri sırasında gerçek proje deneyimi kazanmalıdır.

2.7 İzleme, Değerlendirme ve Sürekli İyileştirme

Her yıl ortak bir "Türk-Alman Sinema Eğitimi İzleme Raporu" yayımlanmalı; mezunların istihdam oranları, ortak yapımlara katılımı ve uluslararası başarıları takip edilmelidir. Elde edilen verilerle programlar sürekli güncellenmelidir.

3. Uygulanabilirlik ve Finansal Boyut

Proje, ilk 3 yıl pilot aşaması olmak üzere 5 yıllık bir yol haritasıyla uygulanabilir. Başlangıç finansmanı Eurimages, Creative Europe, Türk-Alman Gençlik Köprüsü Fonu, Goethe-Institut ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ortak bütçesinden karşılanabilir. Türk-Alman Film Akademisi'nin yıllık işletme bütçesi yaklaşık 2,5-3 milyon Euro olup, burslar ve atölye giderleri dahil edildiğinde 5-6 milyon Euro civarında olacaktır. Bu rakam, iki ülkenin mevcut kültür ve eğitim bütçelerinin çok küçük bir kısmına denk gelmektedir.

Sonuç ve Gelecek Perspektifi

Önerilen politikalar hayata geçirildiğinde, 5-10 yıl içinde Türk-Alman sinema eğitimi alanında Avrupa'nın en güçlü iş birliği modeli ortaya çıkacaktır. Her yıl 100'den fazla genç sinemacı iki kültür arasında doğrudan deneyim kazanacak, ortak kısa ve uzun metraj filmlerin sayısı hızla artacaktır. Bu sinemacılar, ileride hem ulusal hem uluslararası platformlarda Türk-Alman hikâyelerini çok daha özgün ve güçlü bir şekilde anlatabilecek yetkinliğe sahip olacaklardır. Sonuç olarak, Türk ve Alman sinema okulları arasındaki sistematik iş birliğinin geliştirilmesi sadece eğitim alanında değil, iki ülke sinemasının geleceği açısından da stratejik bir adımdır. Kurulacak ortak kurumlar, burs programları ve proje mekanizmaları sayesinde genç nesiller çok kültürlü bir sinema dili geliştirecek; Türkiye ve Almanya, ortak hikâyeleriyle dünya sinemasında çok daha görünür ve etkili bir yer edinecektir. Bu vizyon, yalnızca kültürel değil, aynı zamanda endüstriyel ve diplomatik açıdan da sürdürülebilir bir kazanım yaratacaktır.

Türk-Alman Sinemasında Genç ve Akademik İstihdam Krizi: TAFa-İP Politika Metni

Doç. Dr. Feyza Dalaylı

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

1. Giriş ve Sorun Özeti

Türk-Alman sineması, 1960'lı yıllarda başlayan işçi göçünün sosyo-kültürel sonuçlarını sanatsal bir dille yansıtan, Avrupa'nın kültürel çeşitliliğinin ve göçmen kimliğinin anlaşılması açısından hayati öneme sahip, özgün bir sanat disiplini. Fatih Akın, Neco Çelik ve Fırat Ayverdi gibi yönetmenlerin uluslararası başarıları, bu sinemanın kültürel diplomasi ve diyalog oluşturma potansiyelinin ne kadar yüksek olduğunu kanıtlamıştır. Bu sinema, basitçe iki ulusal sinemanın toplamı değil, sınırları aşan ortak bir kültürel üretim alanı yaratmıştır.

Yapısal Kırılma ve Beyin Göçü Tehlikesi

Bu stratejik öneme rağmen, Türk-Alman sineması alanı, nitelikli genç profesyonellerin kariyerlerini sürdürmesi için gerekli kurumsal altyapıdan yoksundur:

- Akademik Kırılma:** Genç araştırmacılar, doktora ve doktora sonrası çalışmalarını bu niş alana yoğunlaştırmalarına rağmen, üniversiteler arası iş birliklerinin kısa süreli (1-2 yıllık) proje döngülerine bağımlı kalmaktadır. Proje bütçeleri tükendiğinde, genç akademisyenler için kalıcı araştırma veya öğretim görevlisi pozisyonlarına dönüşme imkanı kalmamaktadır. Alandaki bağımsız kürsülerin veya anabilim dallarının eksikliği, bu kırılmayı pekiştirmektedir.
- Sektörel Engeller:** Sinema mezunları, teorik ve kültürel analiz yeteneklerini kullanabilecekleri, sosyal güvenceli ve düzenli maaşlı Ortak Yapım Koordinatörü, Kültürel Danışman veya Film Analisti gibi pozisyonlara erişememektedir. Sektör, bu rolleri genellikle geçici danışmanlık hizmetleri veya ücretsiz stajlarla doldurmayı tercih etmektedir.

Bu durumun nihai sonucu, nitelikli insan kaynağının alan dışına yönelmesi ve spesifik bilgi birikiminin kaybolmasıdır. Bu bir kültürel beyin göçü tehdididir; zira bu uzmanlık sadece sanat değil, aynı zamanda entegrasyon ve sosyal uyum konularında da kritik bir bilgiye sahiptir.

Politika Amacı ve Çözüm Önerisi

Bu politika metni, söz konusu yapısal sorunu kökten çözmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla, Türkiye ve Almanya Kültür/Eğitim Bakanlıkları ile Erasmus+ programının güçlü desteğiyle, genç uzmanlar için sürdürülebilir, maaşlı ve kurumsal bir kariyer yolu sağlayan Türk-Alman Film Akademisi İstihdam Programı (TAFa-İP) kurulması elzemdir. TAFa-İP, geçici projelerden kalıcı kurumsal bağlılığa geçişi sağlayarak, Türk-Alman sinemasının geleceğini garanti altına alacaktır.

2. Politika Önerisi: Türk-Alman Film Akademisi İstihdam Programı (TAFa-İP)

Türk-Alman Film Akademisi İstihdam Programı (TAFa-İP), genç uzmanların kariyer kırılmasını sona erdirmeyi ve geçici proje mantığından kalıcı kurumsal istihdam mantığına geçişi sağlamayı amaçlayan, akademik mükemmeliyeti sektörel uygulamayla birleştiren iki ayaklı hibrit bir modeldir.

2.1. Akademik Boyut: Garantili Rotasyonlu Doktora (GRD)

Mevcut kısa süreli araştırma projelerinin yarattığı istihdam boşluğunu kapatmak için, doktora eğitimini doğrudan akademik kadro adaylığına bağlayan Garantili Rotasyonlu Doktora (GRD) mekanizması oluşturulacaktır.

- Eş Finansman ve Bütçe İstikrarı:** Türk-Alman sinemasına odaklanan 4 yıllık doktora bursları, Erasmus+ Yükseköğretim Programı ve ulusal fonlar (YÖK ve DAAD başta olmak üzere) tarafından eşit ve ortaklaşa finanse edilecektir. Bu eş finansman modeli, bütçenin istikrarlı olmasını, tek bir kaynağa bağımlı kalmamasını ve her iki ülkenin de programa olan kurumsal taahhüdünü güçlendirmesini sağlayacaktır.
- İstihdam Rotasyonu (Research Fellowship):** Bu modelin temel yeniliği, doktora programının son iki yılında, genç akademisyenin ortak üniversitelerden birinde %50 oranında maaşlı Araştırma Görevlisi (Research Fellow) veya eşdeğer bir pozisyona atanmasının zorunlu kılınmasıdır. Bu, bursiyerin akademik yayınlarına devam ederken aynı zamanda kurumsal idari ve pedagojik deneyim kazanmasını ve doktora sonrası kariyerine güvenli bir geçiş yapmasını sağlar.
- Hedef Pozisyonlar ve Niş Uzmanlık:** Programın müfredatı, genel sinema çalışmalarından ziyade, alanda talep gören ve derinlik gerektiren niş alanlara odaklanacaktır: Ortak Yapım Hukuku ve Finansman Mekanizmaları, Dijital Dağıtım Stratejileri ve Göç-Kimlik Çalışmaları. Bu spesifik uzmanlık, mezunların hem akademik hem de sektörel pazarda rekabet gücünü maksimize edecektir.

2.2. Sektörel Boyut: Uygulamalı Uzmanlık ve Kültürel İstihdam Fonu (KİF)

Sinema sektöründeki ücretsiz staj ve gönüllülük kültürüne son vermek ve mezunların teorik bilgisini sektörel uygulamaya dönüştürmek amacıyla maaşlı bir program zorunludur.

- Model: Uygulamalı Teori Uzmanlığı: Sinema, kültürel çalışmalar veya ilgili alanlardan mezun olanlar için, teorik analiz yeteneğini pratik koordinasyon becerisiyle birleştiren yeni bir meslek profili (Uygulamalı Teori Uzmanı) tanımlanacaktır.
- 18 Aylık Tam Zamanlı Rotasyon: Uzmanlar, tam zamanlı, sosyal güvenceli ve maaşlı 18 aylık bir rotasyondan geçecektir. Bu rotasyon, üç eşit parçaya bölünerek uzmanların farklı kurumsal kültürleri deneyimlemesini sağlar:
 - 6 Ay (Akademi): İleri düzey film analizi, kültürel diplomasi stratejileri ve raporlama eğitimi.
 - 6 Ay (Kültür Kurumu): Berlin Film Festivali, İstanbul Film Festivali, Goethe Enstitüsü veya ilgili kültürel atışeliklelerde festival yönetimi, küratörlük veya arşiv çalışmaları.
 - 6 Ay (Yapım/Dağıtım): Ortak yapım şirketlerinde uluslararası pazarlama, senaryo geliştirme danışmanlığı ve finansman başvurularının koordinasyonu.
- Kültürel İstihdam Fonu (KİF): Bu rotasyonların ücretleri ve sosyal güvencesi için hayati önem taşıyan KİF, Türkiye ve Almanya Kültür Bakanlıkları ile Avrupa Birliği (Erasmus+ / Creative Europe) tarafından eş finansmanlı, kalıcı bir fonlama mekanizması olarak kurulmalıdır. KİF, genç uzmanların emeğini güvence altına alarak, en yeteneklilerin alan içinde kalmasını teşvik edecektir.

2.3. Kurumsal Çekirdek: Daimi Araştırma Merkezlerinin Tesisi

Programın sürdürülebilirliğinin nihai garantisi, kurumsal bir çatı altında kalıcı pozisyonların varlığıdır.

- Kurulum ve Fonksiyon: Türkiye (İstanbul/Ankara) ve Almanya (Berlin/Köln/Hamburg) gibi stratejik merkezlerde, iki kültürlü araştırmaların yuvası olacak birer "Türk-Alman Sinema Çalışmaları Daimi Araştırma Merkezi" kurulacaktır. Bu merkezler sadece araştırma yapmakla kalmayacak, aynı zamanda TAFA-İP'nin teorik eğitim ayağını ve sektör danışmanlık hizmetlerini de yürütecektir.
- Kalıcı Kadro Taahhüdü ve Protokol: Bu merkezlerdeki daimi akademik pozisyonlar (Profesör, Doçent, Doktor Öğretim Üyesi), iki ülkenin Kültür ve Eğitim Bakanlıkları arasında imzalanacak resmi bir Hükümetlerarası Protokol ile garanti altına alınmalıdır. Bu pozisyonlar, üniversite inisiyatifinden çıkarılarak ulusal bütçelerden sürekli olarak finanse edilmelidir. Protokol, TAFA-İP mezunlarının, bu kadrolara geçişte, program deneyimleri sayesinde öncelikli atama hakkı ve rekabet avantajı kazanmasını sağlayacaktır. Bu yapı, disipline nihayet hak ettiği kurumsal adres ve kalıcılığı kazandıracaktır.

3. Uygulama ve Finansman Stratejisi

3.1. AB Entegrasyonu ve Finansal Yol Haritası

Programın başlangıç ve akademik mükemmeliyet aşamaları için AB fonları kullanılacaktır:

- Faz 1 (Kurulum): TAFA-İP'nin ilk 3 yılı (müfredat ve akreditasyon) için Erasmus+ Stratejik Ortaklıklar (KA2) fonu kullanılmalıdır.
- Faz 2 (Mükemmeliyet): Ortak doktora pozisyonlarının fonlanması için Horizon Europe Marie Skłodowska-Curie Eylemleri (MSCA) Doktora Ağları ile eş finansman sağlanmalıdır.

3.2. İkili Hükümetlerarası Protokolün Rolü

Programın geçici bir proje olarak kalmaması, tamamen Türkiye ve Almanya arasındaki ***"Kültürel İstihdam ve Araştırma Protokolü"***ne bağlıdır. Bu protokol, en az 10 yıllık bir perspektifle:

1. KİF Fonunu ulusal bütçelerden düzenli olarak beslemeyi,
2. Daimi Araştırma Merkezlerindeki kalıcı akademik pozisyonları garanti etmeyi taahhüt etmelidir.

4. Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri

TAFA-İP'ye yapılan yatırımın etkinliğini kanıtlamak ve hesap verebilirliği sağlamak için somut hedefler belirlenmiştir.

4.1. İstihdam ve Kurumsal Entegrasyon

- Akademik İstihdam Oranı: Doktora mezunlarının %70'ten fazlasının 2 yıl içinde kalıcı akademik pozisyonlara yerleşmesi hedeflenir.
- Sektörel Entegrasyon Oranı: Rotasyon programı mezunlarının %80'inden fazlasının 1 yıl içinde maaşlı uzman pozisyonlarına geçmesi hedeflenir.

4.2. Sanatsal ve Bilimsel Üretim

- Ortak Yapım Katılımı: Program mezunlarının yer aldığı yıllık uluslararası ortak yapım sayısında somut bir artış (örneğin yıllık 5 ya da daha fazla) sağlanmalıdır.
- Akademik Yayın Sayısı: Türk-Alman sineması üzerine Scopus/WoS indeksli yıllık hakemli makale sayısında artış (örneğin yıllık 10 ya da daha fazla yayın) beklenmektedir.

5. Sonuç ve Vizyon

Türk-Alman Film Akademisi İstihdam Programı (TAFA-İP), sadece sinema alanındaki genç işsizlik sorununa yönelik geçici bir çözüm değil, aynı zamanda Avrupa kültürel bütünleşmesinin geleceğine yapılan stratejik ve uzun vadeli bir yatırımdır. Bu politika metninde önerilen çok katmanlı model (GRD, Uygulamalı Rotasyon, KİF ve Daimi Merkezler), mevcut akademik ve sektörel kırılmalıkları kökten çözme gücüne sahiptir.

5.1. Paradigma Değişimi ve Kalıcı Etki

TAFA-İP, mevcut kültürel finansman ve akademik iş birliği mantığında radikal bir paradigma değişimi teklif eder. Program, fonların "proje çıktısından" "kurumsal istihdama" kaydırılmasını zorunlu kılar. Bu sayede, Türk-Alman sineması disiplinine yapılan yatırım, proje sona erdiğinde dağılmayacak, aksine Daimi Araştırma Merkezlerinde ve sektördeki kalıcı pozisyonlarda kurumsallaşacaktır.

Bu kurumsallaşmanın faydaları şunlardır:

- Bilgi Birikiminin Korunması: Genç uzmanların (Ortak Yapım Hukuku, Göç Çalışmaları) edindiği kritik bilginin üniversiteler ve sektör arasında sürekli aktarılması sağlanır.
- Kültürel Diplomasi Gücü: Nitelikli uzmanların varlığı, Türkiye ve Almanya arasındaki ortak yapım sayısını ve kalitesini artırarak, bu sinemanın uluslararası festivallerde ve pazarlarda rekabet gücünü pekiştirir.

5.2. Gelecek Vizyonu: Küresel Uzmanlık Merkezi

TAFA-İP'nin nihai vizyonu, Türk-Alman sinemasını, dünya çapında tanınan ve bu alanda referans gösterilen bir Uzmanlık Merkezi'ne dönüştürmektir.

Bu merkez, göç, entegrasyon ve çok kültürlülük konularında Avrupa ve ötesindeki diğer film endüstrilerine (örneğin Fransa-Mağrip sineması, İngiltere-Asya sineması) model olacak bir "Çift Taraflı Ortak Yapım ve Analiz Modeli" sunacaktır. Genç uzmanlara net, maaşlı ve saygın bir kariyer yolu sunularak, bu alanın cazibesi artırılacak ve Avrupa'nın en yetenekli gençleri bu kritik kültürel alana yönlendirilecektir.

5.3. Sonuç Çağrısı

Bu politika metni, Erasmus+ fonlarının kaldırma etkisiyle, iki ülkenin (Türkiye ve Almanya) ve Avrupa Birliği'nin ortak kültürel değerlerine yapılan kararlı bir yatırım çağrısıdır. Hükümetlerarası Protokol ve Kültürel İstihdam Fonu taahhütlerinin hayata geçirilmesiyle, TAFA-İP sadece bir politika önerisi olmaktan çıkacak, Avrupa'da sürdürülebilir kültürel istihdamın öncü modeli haline gelecektir. Genç uzmanlara bu net kariyer yolunu sağlayarak, Türk-Alman sinemasının geleceği güvence altına alınacaktır.

Dijital Platformlarda Görünürlük Sorunu: Türk-Alman Filmlerinin Dijital Ortamda Görünürlüğünün Artırılması

Öğr. Gör. Dr. İbrahim Yıldız
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Özet

Bu rapor, Türk-Alman ortak yapımı filmlerin dijital platformlarda karşılaştığı görünürlük sorununu analiz ederek bu görünürlüğü artırmaya yönelik kapsamlı politika önerileri sunmaktadır. Algoritmik önyargılar, sınırlı pazarlama bütçeleri, yetersiz dil ve erişilebilirlik seçenekleri ile kültürel içeriklerin ticari öncelikler karşısında geri planda kalması, bu yapımların uluslararası izleyiciye ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Raporda; dijital platformlarla kültürel içerik anlaşmalarının oluşturulması, hedef odaklı tanıtım kampanyalarının geliştirilmesi, çok dilli altyazı ve dublaj uygulamalarının yaygınlaştırılması, özel koleksiyon ve tematik haftalar aracılığıyla platform içi görünürlüğün artırılması gibi somut politika araçları önerilmektedir. Bunun yanı sıra akademik ve kültürel kurumlarla iş birlikleri, izleme ve değerlendirme mekanizmaları, finansal teşvikler ve uluslararası tanıtım ağlarıyla desteklenen sürdürülebilir bir uygulama çerçevesi sunulmaktadır. Önerilen politika seti, Türk-Alman sinemasının dijital ortamda daha güçlü bir şekilde temsil edilmesini, izleyici kitlesinin genişlemesini ve iki ülke arasında kültürel etkileşimin derinleşmesini hedeflemektedir. Bu yaklaşım, hem kültürel hem de ekonomik açıdan daha görünür, erişilebilir ve sürdürülebilir bir Türk-Alman film ekosistemi oluşturmayı amaçlamaktadır.

Giriş

Günümüzde dijital platformlar, film ve dizi içeriklerinin küresel ölçekte dağıtımı ve erişimi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Netflix, MUBI, BluTV ve Amazon Prime Video gibi platformlar, içeriklerin izleyiciye ulaşmasını sağlamakla birlikte, hangi yapımların öne çıkacağı ve hangi kültürel hikâyelerin temsil edileceği konusunda da belirleyici olmaktadır. Bu platformlar, geleneksel sinema ve televizyon dağıtım kanallarının ötesine geçerek izleyicilere dünyanın farklı bölgelerinden içeriklere kolaylıkla erişme imkânı sunmaktadır. Böylece dijital platformlar, içerik üreticileri için yeni fırsatlar yaratırken kültürel çeşitliliğin küresel ölçekte görünürlüğünü artırmada da önemli bir mecra hâline gelmiştir. Ancak Türk-Alman ortak yapımı filmler dijital platformlarda yeterince tanıtılmadığından bu durum hem kültürel etkileşimi hem de uluslararası tanınırlığı sınırlamaktadır.

Türk-Alman sineması, tarihsel ve kültürel bağları sayesinde önemli bir içerik zenginliğine sahiptir. Özellikle Almanya'daki Türk topluluğunun deneyimleri; göç, kimlik, aidiyet ve kuşaklar arası ilişkiler gibi evrensel temalarla birleşerek hem Türk hem de Alman izleyicilere derin ve anlamlı hikâyeler sunmaktadır. Bu ortak yapımlar, iki toplum arasında kültürel köprüler kurma ve karşılıklı anlayışı geliştirme potansiyeline sahiptir.

Mevcut durumda Türk-Alman ortak yapımı filmlerin dijital platformlarda yeterince görünür olmaması, bu potansiyelin tam olarak değerlendirilmesini engellemektedir. Bu nedenle, politika düzeyinde dijital dağıtım ve tanıtım stratejilerinin güçlendirilmesi kritik bir öncelik olarak görülmelidir. Önerilen önlemler arasında; ortak yapımların dijital platformlarda öne çıkarılması, tanıtım ve pazarlama desteklerinin artırılması, kültürel içeriklerin uluslararası erişiminin sağlanması ve yapımcılar ile platformlar arasında iş birliği mekanizmalarının teşvik edilmesi bulunmaktadır. Bu adımlar, Türk-Alman sinemasının uluslararası görünürlüğünü artıracak, kültürel çeşitliliği destekleyecek ve iki ülke arasındaki yaratıcı iş birliğini güçlendirecektir.

1.Sorun Analizi

1.1.Dijital Platformların Rolü

Dijital platformlar, film ve dizi içeriklerinin izleyiciye ulaştırılmasında merkezi bir rol oynamaktadır. İçerikler, algoritmalar ve öneri sistemleri aracılığıyla kullanıcıya sunulmakta ve öne çıkarılmaktadır. Ancak mevcut algoritmik yapı, genellikle yüksek bütçeli ve geniş kitlelere hitap eden yapımları ön plana çıkarmakta, küçük ve orta ölçekli yapımlarının görünürlüğünü sınırlamaktadır. Bu durum yalnızca bu filmlerin izleyiciye ulaşmasını engellemekle kalmayıp, aynı zamanda kültürel çeşitliliğin dijital platformlarda temsilini de olumsuz etkilemektedir. Sonuç olarak dijital platformların yapısal işleyişi, Türk-Alman sinemasının uluslararası tanınırlığı ve kültürel etkileşim potansiyelinin tam olarak değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır.

1.2.Mevcut Sorunlar

Düşük Tanıtım ve Öne Çıkarma: Türk-Alman ortak yapımı filmler, dijital platformların ana sayfalarında veya öne çıkan içerik bölümlerinde nadiren görünmektedir. Algoritmalar ve öneri sistemleri genellikle büyük bütçeli ve popüler yapımları ön plana çıkarırken bu filmler yeterince görünürlük kazanamamaktadır. Bu durum, filmlerin potansiyel izleyici kitlesine ulaşmasını ve uluslararası ölçekte tanınmasını sınırlamaktadır.

Sınırlı Pazarlama Desteği: Türk-Alman yapımları, pazarlama ve tanıtım bütçeleri açısından büyük yapımların gerisinde kalmaktadır. Tanıtım eksikliği izleyici ilgisinin düşük olmasına ve platformlardaki görünürlüğün azalmasına yol açmaktadır. Sonuç olarak kültürel çeşitliliği temsil eden bu yapımlar yeterince desteklenmemektedir.

Dil ve Erişilebilirlik Sorunları: Altyazı, dublaj ve çok dilli seçenekler çoğu zaman yetersizdir. Bu durum filmlerin farklı ülkelerden ve farklı kültürel geçmişlere sahip izleyicilere ulaşmasını zorlaştırmakta ve erişim eşitsizliği yaratmaktadır. Dijital platformlarda dil seçeneklerinin sınırlı oluşu, izleyici deneyimini kısıtlamakta ve filmlerin uluslararası tanınırlığını azaltmaktadır.

Kültürel Algı Eksikliği: Platformlar, Türk-Alman sinemasının kültürel değerini ve özgün hikâye anlatımını yeterince değerlendirmemektedir. Algoritmaların ve içerik planlama mekanizmalarının mevcut işleyişi, kültürel çeşitliliği öne çıkarmaktan çok ticari önceliklere yönelmektedir. Bu durum, kültürel iş birliğinin ve iki ülke sinemasının uluslararası görünürlüğünün sınırlanmasına yol açmaktadır.

2.Politika Önerileri

Türk-Alman ortak yapımı filmlerin dijital platformlarda görünürlüğünü, erişilebilirliğini ve kültürel etkisini artırmak amacıyla kapsamlı bir politika seti geliştirilmiştir. Bu öneriler hem içerik üreticilerinin hem de platformların sorumluluk almasını sağlayacak mekanizmaları içermektedir.

2.1.Kültürel İçerik Anlaşmaları

Dijital platformlarla özel içerik anlaşmaları yapılmalı ve Türk-Alman filmleri belirli aralıklarla düzenli olarak öne çıkarılmalıdır. Bu anlaşmalar, algoritmaların ve öneri sistemlerinin küçük ve orta ölçekli filmleri de görünür kılmasını garanti eden kurumsal mekanizmaları içermelidir. Ayrıca bu anlaşmaların film festivalleri ve özel etkinliklerle eş zamanlı yürütülmesi, filmlerin görünürlüğünü artıracak ve kültürel etkileşimi güçlendirecektir.

2.2.Eşzamanlı Pazarlama ve Tanıtım

Film festivalleri, sosyal medya kampanyaları, influencer iş birlikleri, basın yayınları ve dijital reklamlar aracılığıyla filmlerin görünürlüğü artırılmalıdır. Tanıtım stratejileri, izleyici demografilerini hedef alacak şekilde tasarlanmalı ve platformlarla koordineli olarak yürütülmelidir. Ayrıca filmlerin hikâye anlatımının ve kültürel mesajlarının vurgulanması, izleyicinin ilgisini artırarak kültürel farkındalığı yükseltecektir. Pazarlama faaliyetlerinin etkisi düzenli olarak ölçülmeli ve optimize edilmelidir.

2.3.Yerelleştirilmiş ve Çok Dilli İçerik

Altyazı, dublaj ve çok dilli seçenekler; Türkçe, Almanca ve İngilizce başta olmak üzere hedef pazarlara göre çeşitlendirilmelidir. Bu sayede filmler uluslararası izleyiciye daha kolay ulaşacak ve kültürel çeşitliliğin görünürlüğü artırılabilecektir. Erişilebilirlik kapsamında, görme ve işitme engelli izleyiciler için uygun altyazı ve ses seçenekleri de sunulmalıdır. Platformlar, dil seçeneklerinin güncellenmesi ve genişletilmesi için teşvik edilmelidir.

2.4.Platform İçi Etkinlikler ve Özel Koleksiyonlar

Dijital platformlarda Türk-Alman sinemasına özel koleksiyonlar oluşturulabilir ve belirli gün, hafta veya ay temalarına göre öne çıkarılabilir. Örneğin "Türk-Alman Ortak Yapımlar Haftası" gibi etkinlikler, izleyici ilgisini artırmak ve kültürel farkındalık yaratmak için etkili bir yöntemdir. Platform içi canlı yayınlar, yönetmen ve oyuncu söyleşileri, soru-cevap etkinlikleri ve interaktif içeriklerle izleyici katılımı teşvik edilmelidir. Ayrıca kullanıcı yorumları ve değerlendirme mekanizmalarıyla topluluk etkileşimi desteklenebilir.

2.5.Akademik ve Kültürel İş Birlikleri

Üniversiteler, film okulları, kültür kurumları ve sinema dernekleri ile iş birlikleri geliştirilerek çevrimiçi paneller, özel gösterimler, atölye çalışmaları ve eğitim programları düzenlenebilir. Bu etkinlikler, Türk-Alman filmlerinin akademik ve kültürel bağlamda değerlendirilmesini sağlar ve genç kuşakların ilgisini artırır. Ayrıca araştırma projeleri ve veri analizi ile platformlardaki içeriklerin etkisi ölçülebilir. Bunun yanı sıra politikaların ve uygulamaların etkinliği düzenli olarak değerlendirilip güncellenebilir.

2.6.İzleme, Değerlendirme ve Sürekli İyileştirme

Politikaların sürdürülebilirliğinin sağlanması için Türk-Alman filmlerinin dijital platformlardaki görünürlüğü ve izleyici etkileşimi düzenli olarak izlenmeli ve analiz edilmelidir. İzleme sonuçlarına göre içerik anlaşmaları, tanıtım stratejileri ve erişilebilirlik uygulamaları sürekli güncellenmelidir. Bu yaklaşım, filmlerin dijital ortamda uzun vadeli desteklenmesine ve kültürel etkilerinin artırılmasına katkı sunabilir.

2.7.Finansal Destekler ve Teşvik Mekanizmaları

Platformların Türk-Alman filmlerini öne çıkarmaları için teşvik mekanizmaları oluşturulabilir. Bu, içerik üreticilerine ek destek sağlamak, pazarlama bütçelerini artırmak veya platformlara görünürlük garantisi sunmak şeklinde olabilir. Devlet ve kültürel kuruluşlar, finansal destek ve hibe programları ile bu yapımların sürdürülebilirliğine katkı sağlayabilir.

2.8.Uluslararası İş Birliği ve Tanıtım Ağları

Türk-Alman sinemasının uluslararası görünürlüğünü artırmak için Avrupa ve dünya çapındaki film festivalleri, dijital platformlar ve kültür kurumları ile koordineli iş birlikleri geliştirilebilir. Ortak tanıtım kampanyaları, uluslararası medya ve basın ilişkileri, iki ülke sinemasının küresel ölçekte tanınmasını ve kültürel etkileşimin güçlenmesini destekler.

3.Uygulanabilirlik ve Finansal Boyut

Türk-Alman ortak yapımlarının dijital platformlarda görünürlüğünü artırmaya ve kültürel etkiyi güçlendirmeye yönelik politikaların uygulanabilirliği, platformlarla kurulacak yapısal iş birlikleri üzerinden desteklenebilir. Bu kapsamda kültürel içerik anlaşmaları, platformlarla yapılacak protokoller ve sözleşmeler aracılığıyla hayata geçirilmelidir. Söz konusu anlaşmalar, filmlerin ana sayfada, öneri sistemlerinde ve özel koleksiyonlarda düzenli biçimde öne çıkarılmasını güvence altına alan kurumsal düzenlemeleri içerecek şekilde tasarlanmalıdır.

Finansal boyut açısından Avrupa Birliği kültür fonları, Türk-Alman iş birliği programları ve diğer uluslararası destek mekanizmaları kullanılabilir. Bu fonlar, filmlerin pazarlama, altyazı/dublaj ve tanıtım bütçelerinin artırılması için doğrudan finansal destek sağlayabilir. Ayrıca devlet ve kültürel kuruluşların hibeleri ile teşvik programları, dijital platformlarda görünürlüğü artırmaya yönelik çalışmaların sürdürülebilirliğine katkı sunabilir.

Politikaların etkinliği pilot projelerle test edilebilir ve uygulama adımları izlenebilir. Platform verileri, izlenme oranları ve kullanıcı etkileşimleri analiz edilerek hangi uygulamaların en etkili olduğu ölçülebilir ve politikalar buna göre optimize edilebilir.

Sonuç ve Gelecek Perspektifi

Bu proje kapsamında önerilen politika ve uygulamaların hayata geçirilmesi, Türk-Alman ortak yapımlarının dijital platformlarda görünürlüğünü önemli ölçüde artıracaktır. Filmlerin öne çıkarılması, özel koleksiyonlar, eşzamanlı tanıtım faaliyetleri ve yerleştirilmiş içerik seçenekleri sayesinde izleyici kitlesi genişleyecek ve farklı coğrafyalardan daha fazla kullanıcıya ulaşılacaktır. Bu durum, Türk-Alman sinemasının uluslararası tanınırlığını güçlendirecek ve kültürel çeşitliliğin dijital ortamda daha etkin bir şekilde temsil edilmesini sağlayacaktır.

Uzun vadede bu politikalar, iki ülke arasındaki kültürel iş birliğini derinleştirecek ve dijital sinema ekosisteminde daha adil, eşit fırsatlara sahip ve çeşitlendirilmiş bir içerik dağıtımını mümkün kılacaktır. Akademik ve kültürel iş birlikleri, pilot projeler ve veri odaklı izleme mekanizmaları ile politikaların etkinliği sürekli değerlendirilecek ve iyileştirme süreçleri uygulanacaktır. Bu yaklaşım sadece kısa vadeli görünürlük artışı sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda Türk-Alman sinemasının sürdürülebilir büyümesine, yaratıcı iş birliklerinin güçlenmesine ve uluslararası kültürel etkileşimin derinleşmesine de katkı sunacaktır.

Sonuç olarak, proje kapsamında önerilen politikalar, dijital platformların yapısal imkânlarını etkin şekilde kullanarak Türk-Alman filmlerinin hem kültürel hem de ekonomik değerini artıracak, izleyici deneyimini zenginleştirecek ve iki ülke sinemasının küresel ölçekte tanınırlığını sürdürülebilir biçimde yükseltecektir.

Türk-Alman Sinemasında Seyirciye Ulaşma Stratejileri ve Kültürel Diplomasi: Dar Çevreden Toplumsal Diyaloga

Öğr. Gör. Dr. Aykut Nasip Kelebek
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Türk-Alman filmleri, yahut bir diğer deyişle, Türk toplumuyla Alman toplumu arasındaki ilişkilere odaklanan filmler, Türkiye’de popüler kültürde kendine son derece önemli bir yer edinmiş ve iki toplum arasındaki ilişkileri hem görünür kılmış, hem de bu ilişkiler üzerinde yeniden durulmasına vesile olmuştur. 1960’lardan itibaren iyice yoğunlaşan Türkiye’den Almanya’ya işçi göçü, Yeşilçam’da kendisine ciddi bir yer bulmuş ve özellikle de Almanya Acı Vatan ve Gurbetçi Şaban gibi filmler üzerinden izleyicilere gösterilmiştir. 1990’lı yıllarda, özellikle de Berlin in Berlin filmi, bünyesinde barındırdığı Hülya Avşar, Cem Özer ve Zafer Ergin gibi meşhur oyuncular vesilesiyle ve dikkat çekici senaryosuyla sıkça tartışılmıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde, Türkiye’den Almanya’ya göçen bir ailenin oğlu Fatih Akın’ın filmleri iki toplum arasındaki ilişkiler özelinde çok kritik bir noktada değerlendirilmiştir. Fatih Akın’ın bilhassa Duvara Karşı, Yaşamın Kıyısında ve Kebap Connection gibi filmleri uzun uzun tartışılmış, gerek Türkiye’de gerekse de Almanya’daki çekimleri üzerinden kamuoyunun gündemine oturmıştır. Bu anlamda, son dönemde Türk-Alman filmleri özelinde, en çok Fatih Akın’ın filmlerinin tartışıldığını, diğer yönetmenlerin filmlerinin bu ölçekte tartışmaya konu olamadığını söyleyebiliriz. Bir diğer problem de, Türk-Alman filmlerinin genellikle festival sinemasıyla sınırlı kalması, yaygın şekilde tartışılmamasıdır. Bunun önüne geçebilmek için, her iki ülkedeki daha meşhur sinema oyuncularının oynadığı, iki toplum arasındaki ilişkileri daha derinden inceleyen filmlerin çekilmesi düşünülebilir; böylece, kısıtlı bir kitleden ötesine ulaşılabilir. Her iki toplum arasındaki ilişkilere derinden odaklanan filmler; sinemanın gücünden destek alacak ve toplumlar arası farkındalığı da artıracaktır. Bu anlamda nasıl bir sinema tarzı örnek alınabilir? Şöyle özetlemek mümkün görünüyor: Türk-Alman toplumlarına dair filmlerde, hem Türklerin hem Almanların ruh dünyalarını yansıtan ve onların toplumsal beklentilerini anlamaya çalışan bir dil yakalanmalı; toplumlar arasındaki geçişkenliğe ve iç içeliğe odaklanılmalı ve bir arada yaşama kültürünü ele alan senaryolar kaleme alınmalıdır. Fatih Akın’ın Duvara Karşı ve Yaşamın Kıyısında gibi filmleri, en ziyade insanların ve genel olarak toplumların psikolojilerini yansıtmaya çabasıyla takdirleri üzerine toplamayı başarmıştı.

Almanya’daki Türkler arasından son derece şöhret sahibi isimler çıkmış, bu isimler sadece sanat dünyasında değil, iş ve spor gibi farklı alanlarda da yaygınlık kazanmıştır. 2000 sonrası futbolunda Mesut Özil, İlkay Gündoğan gibi Almanya doğumlu Türkler, Alman milli takımı formasıyla uluslararası başarılar elde etmiş, hem Türkiye’de hem Almanya’da ciddi bir bilinirlik elde etmişlerdir. Böyle isimlerin hayat hikayeleri beyazperdeye aktarılabilir, belgeselleştirilebilir ve sinema diliyle kitlelere aktarılabilir. Bu filmlerin her iki ülkenin ortak yapımı olarak gerçekleştirilmesi önemlidir. Çünkü Türk-Alman ortak yapımları, sadece film üretimi açısından değil, kültürel iş birliği bakımından da önemli bir yere sahiptir. Bu projeler, iki ülkenin yönetmenlerini, senaristlerini, oyuncularını ve teknik ekiplerini bir araya getirerek sürekli bir kültürel alışveriş ortamı yaratır. Ortak yapımlar sayesinde farklı bakış açıları bir arada değerlendirilebilir ve bu da yaratıcı sürece zenginlik katar. Ayrıca, iki ülkenin film fonlarının, kültür bakanlıklarının ve festivallerinin iş birliğiyle yapılan projeler, kültürel diplomasi açısından da değerlidir. Sinema, böylelikle iki toplum arasında kalıcı bir diyalog kanalı haline gelir.

Türk-Alman filmleri çoğunlukla sadece festival çevresinde tanıtıldığı için, geniş izleyici kitlelerine ulaşmakta zorlanmaktadır. Oysa dijital çağda, Netflix, MUBI, BluTV, Arte gibi platformlar bu filmler için yeni fırsatlar sunmaktadır. Dijital dağıtım, bu yapımların hem Almanya’da hem Türkiye’de farklı sosyo-ekonomik kesimlere ulaşmasını sağlar. Ayrıca çevrimiçi erişim, genç izleyicilerin bu tür filmlerle tanışmasını kolaylaştırır. Sinemanın toplumsal etkisi ancak izleyiciyle buluştuğunda anlam kazanır. Dolayısıyla dijitalleşme, Türk-Alman sinemasının kültürel diyalog üzerindeki etkisini genişletebilecek temel bir araçtır. Bu anlamda, yukarıda anılan dijital platformlar için çeşitli yapımlar gerçekleştirilebilir, Almanya’da yetişen yeni kuşak Türklerin günlük hayatları ve hayatı algılayış biçimleri etkileyici yapımlar üzerinden izleyicilere aktarılabilir. Bu tarz platformlar, günümüzde geniş kitlelere ulaşabilmekte ve hatta bazen klasik sinemanın da ötesinde bir etkiye ulaşabilmektedir. Şu ana kadar bu platformların imkanlarının yeterince değerlendirilmediği gözlenmektedir, artık bu platformlara dizi, film ve belgesel film anlamında ağırlık verilmelidir.

Türk-Alman filmlerinin eğitim alanında değerlendirilmesi, iki toplumun genç nesilleri arasında karşılıklı anlayışı güçlendirebilir. Okullarda, üniversitelerde veya kültür merkezlerinde bu filmlerin gösterimi, ardından yapılan tartışmalarla birlikte öğrencilerin farklı kültürlere dair eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Türkiye’de ve Almanya’da önemli kültürel kurumlar bulunmaktadır, bu kurumların etki alanı daha efektif değerlendirilebilir. Özellikle Goethe Enstitüsü, Yunus Emre Enstitüsü veya Berlin Film Festivali gibi kurumların desteklediği etkinliklerle, sinemanın eğitsel ve kültürel gücünden daha etkin yararlanılabilir. Bu sayede kültürel diyalog, yalnızca sanat çevreleriyle sınırlı kalmayacak, toplumun geneline yayılacaktır.

Türk-Alman sineması, iki toplumun birbirine dair önyargılarını sorgulama fırsatı sunar. Aşk, aile, umut, kayıp gibi evrensel temalar aracılığıyla anlatılan hikâyeler, milliyetçi ya da kültürel sınırları aşar. Sinema, ortak insani duygular üzerinden birleştirici bir güç oluşturur. Bu yönüyle Türk-Alman filmleri, 'biz' ve 'onlar' ayrımını zayıflatarak, iki kültür arasında karşılıklı saygı ve anlayışın gelişmesine katkıda bulunur. Biz ve onlar ayrımının aşılmasına sinemanın sağlayacağı etki hafifsenmemelidir; çünkü sinema, yüz yılı aşkın bir zaman diliminden buy ana, toplumların zihin dünyasını etkileme anlamında en önemli araçlardan biridir. Bu sanatın imkanlarını özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Hollywood üzerinden çok ileri bir aşamada değerlendirmiş ve kamuoyunu etkileme yolunda önemli aşamalar kaydetmiştir. Türk-Alman sineması, her iki toplumdaki önyargı ve önkabullerin ortadan kaldırılması hususunda çok etkin bir şekilde değerlendirilebilir. Her iki toplum arasındaki ortak noktaların, daha doğrusu “insana ait olanın” altını daha güçlü bir şekilde çizip toplumlara duyarlılık kazandırabilir.

Sonuç olarak, Türk-Alman sineması, iki toplum arasındaki kültürel diyalogu güçlendirme potansiyeline sahip güçlü bir sanat alanıdır. Ancak bu potansiyelin tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, filmlerin yalnızca festival çevrelerinde değil, geniş izleyici kitlelerine ulaşması gerekir. Dijital platformlar, ortak yapım destekleri ve eğitimsel etkinlikler aracılığıyla bu filmler, iki toplum arasında kalıcı bir köprü oluşturabilir.

Türk-Alman Sinemasının Dönüşen Çerçevesi ve Geleceği

Doç. Dr. Galip ÇAĞ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Türk-Alman sinemasının geleceği, iki ülke arasındaki tarihsel, kültürel ve sosyolojik katmanların yeni nesil yönetmenler, değişen üretim koşulları ve ulus-ötesi kimlik tartışmalarıyla yeniden şekillendiği dinamik bir alan olarak görülmelidir. Göçün yarattığı kırılmalarla başlayan bu sinema geleneği 1960'ların işçi hareketliliğinden 21. yüzyılın çoğul aidiyetlerine uzanan geniş bir perspektifte ele alınmaktadır. Ancak bugün Türk-Alman sineması, yalnızca "misafir işçi" hikâyelerinin dramatik temsilinden ibaret değildir; aksine, kültürel melezlikten dijitalleşmeye, sınıfsal dönüşümlerden toplumsal cinsiyet tartışmalarına kadar çok katmanlı bir tematik alan sunmaktadır. Bu çeşitlilik, geleceğin sinemasının hem estetik hem de kuramsal düzeyde daha yenilikçi bir yapıya kavuşacağını işaretini vermektedir.

1.1. Kuşaklar Arası Perspektif ve Değişen Temsiller

Önümüzdeki dönemde Türk-Alman sinemasının gelişimini belirleyecek unsurlardan ilki, kuşaklar arası perspektif farklarının görünürlüğüdür. Birinci kuşak yönetmenlerin Almanya'daki Türk varlığını göç travması, kültürel uyum güçlükleri ve kimlik çatışmaları üzerinden anlatması, sonraki kuşaklar için doğal bir başlangıç noktası olmuştur. Ancak bugün ikinci ve üçüncü kuşak sinemacılar, hem Türkiye hem Almanya ile eşzamanlı bir aidiyet kurabildikleri için "arada kalmışlık" hâlini sorunlaştırmadan, daha normalleştirilmiş bir hikâye evrenine dönüşmektedirler. Bu durum, sinemada temsil edilen duygulanımın da çeşitlenmesine yol açacak; melankoli ve yabancılaşma temalarının yanında mizah, ironi, deneysel minimalizm ve çoklu zaman şemaları daha sık kullanılacaktır.

1.2. Kurumsal Yapılar ve Ortak Yapım Mekanizmaları

Geleceğin Türk-Alman sinemasının kurumsal çerçevesi de önemli değişimlerden geçmektedir. Özellikle ortak yapım modellerinin artması, iki ülke arasındaki kültür politikalarının daha sistemli bir işbirliğine dönüşmesini gerektirmektedir. Almanya'da uluslararası film projelerine destek sağlayan kurumlar arasında öne çıkan Deutscher Filmförderfonds, hem finansal hem lojistik destekle Türk yönetmenlerin Avrupa pazarına erişimini kolaylaştırmaktadır. Benzer şekilde Türkiye'deki kültürel fonların ve yerel festival ağlarının Almanya ile eşgüdümlü çalışmalar yürütmesi, üretim ve dağıtım süreçlerini hızlandıracaktır. Ayrıca Berlin, Hamburg, Münih ve Köln gibi şehirlerde faaliyet gösteren sinema okullarında okuyan Türk öğrencilerin sayısının artması, iki ülke arasında sürdürülebilir bir sinema eğitim hattı oluşmasına katkı sunacaktır.

1.3. Dijitalleşme ve Yeni Üretim Olanakları

Dijitalleşme Türk-Alman sinemasının geleceğini belirleyecek en güçlü etkenlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Klasik sinema salonlarına bağımlılığın giderek azalması, düşük maliyetli ama yaratıcı filmlerin ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Dijital platformlar, kısa film, belgesel ve web-dizisi gibi formatların uluslararası dolaşıma daha hızlı ve daha az engelle girmesini sağlamaktadır. Bu durum, özellikle genç yönetmenlerin biçimsel deneyler yapmasını teşvik etmektedir. Belgesel-kurmacanın birleştiği hibrit anlatılar, gerçek mekânlar ile dijital mekânların iç içe geçtiği filmler ve göç sonrası kuşakların gündelik hayatını mikro-öyküler üzerinden takip eden çalışmaların sayısında belirgin bir artış beklenmektedir. Almanca ve Türkçe'nin aynı film içinde doğal biçimde kullanılabilmesi, çok dilli senaryo yazımını da teşvik ederek daha geniş bir seyirci kitlesine ulaşmayı mümkün kılmaktadır.

1.4. Tematik Çeşitlilik ve Yeni Anlatı Alanları

Tematik açıdan bakıldığında, geleceğin Türk-Alman sineması yalnızca göç teması etrafında şekillenen bir alan olmaktan çıkarak toplumsal çeşitliliğin farklı boyutlarına yönelecektir. Kent sosyolojisi, sınıf çatışması, kültürel bellek, Türkiye-Almanya ilişkilerinin tarihsel arka planı, kadın deneyimleri, LGBTQ+ temaları, çevre sorunları ve dijital çağın bireysel psikolojiye etkisi gibi konular daha görünür hale gelmektedir. Bu çeşitlilik, Türk-Alman sinemasını bir "kimlik sineması" olmaktan çıkarıp, çağdaş Avrupa sinemasının merkezî bir parçası hâline getirmektedir. Özellikle kadın yönetmenlerin artan temsil gücü, anlatı politikalarını dönüştürerek daha kapsayıcı ve çoğulcu bir dilin oluşmasına katkı sunacaktır.

1.5. Festival Ağları, Akademik Çalışmalar ve Uluslararasılaşma

Türk-Alman sinemasının geleceğini olumlu yönde etkileyen bir diğer unsur, festival ağları ve akademik çalışmaların büyüyen hacmidir. Berlin Uluslararası Film Festivali, Münih Film Festivali ve Hamburg Film Festivali gibi önemli etkinliklerde Türkiye'den yönetmenlerin giderek daha fazla görünürlük kazanması, kültürel alışverişi güçlendirmektedir. Ayrıca Türkiye'deki film festivallerinin Almanya'daki diaspora sinemacılarına alan açması, iki yönlü bir etkileşim sağlamaktadır. Üniversitelerde yürütülen göç çalışmaları, kültürel melezlik teorileri ve ulus-ötesi sinema araştırmaları, bu sinemasal geleneğin kuramsal arka planının da derinleşmesine katkıda bulunmaktadır.

Sonuç: Yükselen Bir Ulus-Ötesi Sinema Geleneği

Bütün bu unsurlar göz önüne alındığında, Türk-Alman sinemasının geleceğinin yalnızca iki ülkenin ilişkileriyle sınırlı olmadığı görülmektedir. Bu sinema, küreselleşen dünyanın kültürel dolaşım ağlarıyla bağlantılı olarak uluslararası bir boyut kazanmaktadır. Özellikle Avrupa Birliği'nin kültürel fon programları, sinemacıların yalnızca Almanya ve Türkiye arasında değil, farklı Avrupa ülkeleriyle de ortak projeler geliştirmesini mümkün kılmaktadır. Böylece Türk-Alman sineması, Avrupa sinemasının çoğulcu yapısıyla uyumlu bir biçimde daha geniş bir coğrafyada izleyici bulacaktır. Sonuç olarak, Türk-Alman sinemasının geleceği hem tematik hem estetik hem de kurumsal düzeyde genişlemeye ve çeşitlenmeye açıktır. Ulus-ötesi kimlik tartışmaları, dijitalleşmenin sunduğu yeni olanaklar, kadın ve genç yönetmenlerin artan görünürlüğü, her iki ülkede de giderek güçlenen festival ağları ve akademik ilgi, bu sinemasal alanın daha da olgunlaşacağını göstermektedir. Bu gelişmeler ışığında Türk-Alman sinemasının önümüzdeki yıllarda hem Avrupa sinemasının önemli bir kolu hâline gelmesi hem de küresel ölçekte etkili, yenilikçi bir sinema geleneği oluşturması kuvvetle muhtemeldir.

Proje, Erasmus+ kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir. Bu yayında yer alan içerik yazarın görüşlerini yansıtmaktadır ve bu görüşlerden Avrupa Komisyonu ve Türkiye Ulusal Ajansı sorumlu tutulamaz.

The project is supported by the European Commission within the framework of Erasmus+. The content of this publication reflects the author's views, for which the European Commission and the Turkish National Agency cannot be held responsible.

Almanya

© 2025